

individual (including scientific one). Ability – individually stable mental properties of a person that determine its success in various activities. Each ability is complex synthetic quality of a person, which combines individual mental properties: sensitivity, observation, especially memory, imagination, thinking, etc. General abilities provide the relative ease and efficiency in the assimilation of knowledge and the implementation of various activities. Under the special ability is understood the psychological characteristics of an individual, which enable to successfully perform certain activities. The special abilities should also include the ability to practice: constructive-technical, organizational, managerial, educational, entrepreneurial and others. Ability structure can be formed by meaningfully different properties. One of them should be regarded as the leading (main), and other supportive, while others form a certain background necessary for productive activity of certain branch, that is, they are complementary. Leading properties of technical abilities is spatial imagination and spatial thinking, which in conjunction with the scientific and technical knowledge ensure the functioning of technical thinking. Thereby conditions for creative and technical activities are provided. The leading properties of technical abilities is spatial imagination and spatial thinking, which in conjunction with the scientific and technical knowledge ensure the functioning of technical thinking. Supporting properties of technical skills is observation and the ability to read and execute graphics, thereby sensual basis for mental activity is creating. Auxiliary kind of technical abilities are the property of sensorimotor actions, without which there can't be materialized any technical idea.

Key words: *General and special abilities, technical interests, technical thinking.*

Отримано: 15.03.2015 р.

УДК 378.091.12:376-056.262-051:159.9

О.М. Паламар

ВРАХУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ В РОБОТІ ТИФЛОПЕДАГОГА

О.М. Паламар. *Врахування сучасних тенденцій інформатизації освіти в роботі тифлопедагога.* У статті представлено аналітичний огляд положень сучасної науки відносно питання інформатизації навчання. Розглянуто специфічні особливості інформаційного середовища та інформаційної діяльності суб'єкта навчального процесу. Узагальнено показники інформаційної компетентності в професійній педагогічній діяльності, рівні її розвитку. Виділено ряд потенційних труднощів і недоліків інформаційної діяльності, обумовлених надмірним та недоцільним використанням електронно-комунікаційних засобів у сфері гуманітарної освіти. Описана специфіка застосування інформаційно-комп'ютерних технологій в процесі навчання інвалідів по зору. Визначено професійні уміння, необхідні тифлопедагогу для оптимальної організації інформаційної діяльності осіб з порушеннями зору.

Ключові слова: *тифлопедагог, інформатизація навчання, інформаційна компетентність, кліпове мислення, технічні засоби навчання, адаптивні технічні засоби.*

Е.М. Паламарь. Учет современных тенденций информатизации образования в работе тифлопедагога. В статье представлен аналитический обзор положений современной науки относительно вопроса информатизации обучения. Рассмотрены специфические особенности информационной среды и информационной деятельности субъекта учебного процесса. Обобщены показатели информационной компетентности в профессиональной педагогической деятельности, уровни ее развития. Выделен ряд потенциальных трудностей и недостатков информационной деятельности, обусловленных чрезмерным и нецелесообразным использованием электронно-коммуникационных средств в сфере гуманитарного образования. Описана специфика использования информационно-компьютерных технологий в процессе обучения инвалидов по зрению. Определены профессиональные умения, необходимые тифлопедагогу для оптимальной организации информационной деятельности лиц с нарушениями зрения.

***Ключевые слова:** тифлопедагог, информатизация обучения, информационная компетентность, клиповое мышление, технические средства обучения, адаптивные технические средства.*

Постановка проблеми. Однією з важливих характеристик сучасного освітнього простору є стрімке зростання кількості інформації та її швидке застарівання. Розвиток глобального інформаційного суспільства, перенасиченість інформаційного простору обумовлюють потребу формування здатності людини критично і творчо обирати необхідну професійну інформацію, ефективно її опрацювати. Вміння орієнтуватися в широкому і багатогранному просторі інформації, здатність швидко знаходити необхідну професійну інформацію, залучати її у власну практичну діяльність з метою вирішення нагальних професійних задач та непередбачуваних ситуацій набуває важливого значення в контексті професійної підготовки тифлопедагога.

Мета статті – охарактеризувати реалії сучасного інформаційно-знаннєвого простору освіти, визначити можливості застосування новітніх технологій у процесі навчання і виховання осіб з порушеннями зору, окреслити особливості впливу інформаційних технологій на психічний розвиток суб'єкта.

Аналіз останніх досліджень та виклад основного матеріалу. Питання розвитку інформаційного суспільства і відповідної модернізації професійної освіти з акцентом на інтенсивне нарощування інтелектуального потенціалу (капіталу) та управління ним представлено в ряді науково-практичних зарубіжних та вітчизняних джерел. Для означення досліджуваної проблеми використовується такий термінологічний ряд: "інформаційна грамотність", "інформаційна компетентність/компетенція", "розвиток інформаційних навичок і вмій", "інформаційно-знаннєвий простір", "інформатизація освіти", "інформаційне середовище" та ін.

В сучасній освітній практиці знання має форму інформації, оскільки сучасна соціальна реальність є реальністю інтелектуальних технологій.

Досить влучно інтерпретує співвідношення понять "знання" та "інформація" Б.К.Турчевская [15, с. 28]: "Відмінність між знанням і інформацією можна представити у вигляді своєрідної формули: інформація – це знання мінус суб'єкт або знання – це інформація плюс суб'єкт". Знання завжди суб'єктивне – це образ світу, відображений у свідомості людини (А.О.Вербицький [2, с. 36]). Інформація набуває статусу знання, якщо вона не просто запам'ятовується, а, проходячи крізь власну думку, усвідомлюється, стає основою для виконання практичних дій. А.О.Вербицький наголошує: якщо студент відповідає на теоретичні питання, але не здатен виконати практичне завдання, – це означає, що він володіє інформацією, а не знанням.

Інформатизація освіти в сучасній педагогічній практиці розглядається як нова сфера психолого-педагогічного знання, що інтегрує наукові напрями психологічних, педагогічних, соціальних, техніко-технологічних досліджень. Вона обумовлює зміну структури інформаційної взаємодії між вчителем (викладачем) і учнем (студентом). І.В.Роберт [12] зазначає, що в традиційному навчальному процесі є два учасники інформаційної взаємодії: той, хто навчає, і той, хто навчається. При використанні інформаційних комп'ютерних технологій з'являється інтерактивний партнер як для вчителя, так і для учня. Як наслідок, зворотний зв'язок здійснюється між трьома компонентами навчальної інформаційної взаємодії.

Роль викладача як єдиного джерела інформації та зворотного зв'язку трансформується у бік кураторства та наставництва. Час, який у зв'язку з цим вивільняється, спрямовується на розв'язання творчих та управлінських задач [12, с. 14]. Взаємодія учня із засобами інформаційних і комунікаційних технологій надає можливість використовувати самостійно здобуту навчальну інформацію, переводить його з рівня "пасивного споживання інформації" на рівень "активного перетворювання інформації", в ідеалі – на рівень самостійної постановки навчальної задачі (проблеми), висунення припущення щодо її вирішення, перевірки його правильності, формулювання висновків [12, с. 14].

Інформатизація освіти сприяє оптимізації подачі навчального матеріалу та навчально-методичного процесу: отримання миттєвого зворотного зв'язку між користувачами та засобами інформатизації; комп'ютерна візуалізація навчальної інформації про реальні та віртуальні об'єкти; автоматизація інформаційно-пошукової діяльності, збору, переробки, передавання, відображення, тиражування інформації; автоматизація процесів опрацювання результатів навчальної діяльності та експериментальних досліджень [12, с. 15]. Також відбувається зміна умов реалізації діяльності в предметному середовищі, а саме обробка інформації про досліджувані об'єкти, явища, процеси; формалізація інформації, подання її у символічній формі або у вигляді формалізованої структури, яка зберігає істотні ознаки

предмета; реалізація пошуку інформації та інформаційна взаємодія з використанням ресурсів Інтернет.

Інформаційна діяльність учня, на думку В.І.Сафонова [13], характеризується своєрідністю, оскільки вона реалізується як невід'ємна частина навчальної діяльності. Інформаційно-освітнє середовище включає комплекс ресурсів з необхідним методичним, технологічним, технічним забезпеченням і охоплює інформацію навчального, довідкового, нормативного, організаційного характеру. Інформаційна основа життєдіяльності особистості створює умови для ефективної соціалізації в сучасному мінливому інфосередовищі шляхом реалізації суб'єктом універсальних способів пізнання, взаємовідносин, взаємодії на основі гуманістичних ідей та смислових орієнтацій людини (Є.В.Данільчук) – все це у підсумку становить інформаційну культуру педагога.

В дослідженні Т.С.Виноградової [3, с. 94 – 95] визначено, що показниками інформаційної компетентності є інформаційний, технологічний та рефлексивно-результативний критерії її сформованості. Інформаційний критерій конкретизується у таких складових: 1) знання методів підбору, обробки, передачі і зберігання інформації; 2) вміння планувати інформаційний процес; 3) володіння способами систематизації і структурування інформації; 4) критичне ставлення до отримуваної інформації; 5) уміння робити висновки. Технологічний критерій включає: 1) наявність знань, умінь і навичок застосування у повсякденному навчанні інформаційних комп'ютерних технологій; 2) уміння обирати програми і апаратні засоби вирішення поставлених задач; 3) особисте чи групове представництво в Інтернеті. Рефлексивно-результативний критерій становлять такі показники: 1) включення в активну інформаційну діяльність; вдосконалення своїх інформаційних умінь на основі самоаналізу; 2) наявність результатів самоосвіти у вигляді певних продуктів; 3) зростання показників успішності на всіх рівнях; 4) розширення географії участі в інформаційних заходах.

Рівні розвитку інформаційної компетентності в професійній діяльності розрізняють на основі компонентного складу означуваного поняття та етапності його розвитку (О.Б.Зайцева [6]). Виходячи з компонентного складу виділяють світоглядний (наявність професійної самосвідомості, адекватної самооцінки, професійної ерудиції та світогляду), теоретичний (професійні знання), практичний (професійні навички і вміння), творчий (нестандартний підхід, інтелектуальна й особистісна мобільність) рівні розвитку інформаційної компетентності. На підставі етапів її розвитку можна говорити, що інформаційна компетентність в своєму розвитку проходить рівні ознайомлення, обізнаності, оволодіння елементарною, функціональною та системною компетентністю.

Основними труднощами опанування сучасного інформаційного простору є невміння учнів виражати свою інформаційну потребу, відсутність

умінь ідентифікувати та оцінювати потенційні джерела інформації, розробляти стратегії її пошуку (О.С.Карпеченко [8]). Т.С.Виноградова [3, с. 96] розрізняє такі рівні інформаційної потреби людини: 1) рекреаційно-гедоністичний, що обмежується розважальною та рекреаційною мотивацією, 2) побутовий, основу якого становить утилітарна мотивація, 3) пізнавально-естетичний рівень, що характеризується особистісною мотивацією, 4) соціальний, що відзначається спрямованістю на соціум, його критичний аналіз, 5) розуміння авторської концепції – уміння робити висновок, яку ідею прагнув висловити автор, 6) автономний, що характеризується створення власної концепції і полемічного діалогу з авторською концепцією. В професійній підготовці та професійній діяльності означені рівні інформаційної потреби знаходять своє втілення в тій чи іншій мірі.

Як справедливо зазначають С.І.Осипова, І.А.Баранова та В.А.Ігнатова [11, с. 506 – 507], об'єктивними перевагами інформатизації освіти є: можливість системного підходу в організації навчального процесу на основі структурно-логічної побудови матеріалу; гнучкість та відкритість навчального процесу по відношенню до культурних та індивідуальних відмінностей студентів; можливість інтенсифікації навчального процесу за рахунок мультимедійної подачі матеріалу, надання матеріалів в електронному вигляді; організація інтерактивного навчання і забезпечення реалізації суб'єктної позиції студентів; компетентісна спрямованість навчального процесу, що інтегрує навчальну, дослідницьку, самостійну та інші види діяльності студента; можливість візуалізації змісту навчального предмета, демонстрація досліджуваних явищ в розвитку та динаміці.

Професійна підготовка у вищих навчальних закладах орієнтується на пошук нових шляхів вдосконалення освітнього процесу. Вирішення цієї проблеми можливе завдяки зміні загальних інформаційних моделей. Т.П.Зайченко розуміє поняття "інформаційна модель" як впорядковану за певним правилами систему інформації, що відображає певний об'єкт або процес [7, с. 80]. В системі навчання інформаційні моделі застосовуються у знаковій формі (у вигляді текстів, формул, таблиць) і в образній формі (малюнки, плакати, фотографії).

Традиційно розрізняють семантичні (сміслові) і процесуальні інформаційні моделі. За допомогою семантичних моделей відображається зміст освіти, система знань, які відображає специфіку прикладної, предметної області. Процесуальна інформаційна модель становить базу для побудови процесу навчально-пізнавальної діяльності суб'єкта в оволодінні змістом навчання у визначеній предметній області. Т.П.Зайченко [7] висловлює переконання, що сучасна освітня практика потребує моделей іншої, інноваційної структури, створених на мультидисциплінарній основі, і формування універсальної інформаційної діяльності, спрямованої на опанування надпредметних, загальнонавчальних умінь.

Знання характеризуються багатогранністю і взаємною детермінованістю, тому зміст освіти має бути представлений в інтегративно-дисциплінарній або комплексно різнодисциплінарній формі. Логічної цілісності такій семантичній моделі надає провідна ідея, тема, об'єкт, природне явище, довкола якого організовується навчальний процес шляхом структурування та розгортання інформації [7, с. 80 – 81]. Означені інноваційні семантичні моделі навчання мають свої переваги: 1) побудовані на принципах міждисциплінарної інтеграції моделі зберігають головні особливості предметних методик при засвоєнні окремих складових змісту, що вивчається, і створюють умови для виділення надпредметних знань і оволодіння навчальними діями; 2) робота з інформацією становить основу діяльності при виконанні будь-якої теоретичної або практичної пізнавальної задачі. Суть навчальної діяльності полягає в трансформації інформації (навчального матеріалу) у знання.

Разом з тим, глобальна інформатизація суспільства та освіти продукує потенційні ризики, що проявляються в дегуманізації відносин в освітньому середовищі, в технократичному трактуванні процесу соціалізації, в заміні реальності її віртуальною моделлю, в ілюзії свободи особистісного цілепокладання та вибору (Н.В.Гафурова [4, с. 25 – 26]).

Емпіричні дослідження та практика застосування електронно-комунікаційних засобів у сфері освіти показали наявність низки утруднень, що виявляються в навчальному процесі гуманітарних вищих навчальних закладів. Обмеження безпосередньої міжособистісної взаємодії викладача і студентів в навчальному процесі є важливим недоліком для опанування професій гуманітарного профілю, оскільки може негативно вплинути на розвиток практичних умінь і навичок безпосереднього спілкування, здатність організувати та підтримувати діалог. Згортання інформації, її схематизація обмежують розвиток зовнішнього оповідального мовлення студентів такого важливого у спілкуванні з дітьми (Л.О.Матвєєва [10, с. 151]).

При використанні можливостей аудіовізуальних засобів з метою оптимізації процесу соціалізації підростаючого покоління необхідно не допускати стихійності перебігу даного процесу, враховувати вікові та індивідуальні особливості нервової системи дитини, розвитку її органів чуття. Занадто часте звернення до використання інформаційно-технічних, зокрема аудіовізуальних засобів, за даними досліджень [10, с. 152 – 153], обумовлюють певні недоліки розвитку логічного мислення, довільних процесів та станів (запам'ятовування, уваги). Зловживання яскравими, привабливими, розважальними матеріалами спонукає до поверхового сприймання інформації без з'ясування істотних зв'язків та відношень.

В науковому дискурсі значна увага приділяється аналізу однієї із сучасних тенденцій розвитку відносин особистості з інформацією, що у отримала назву "кліпове мислення" (Ф.І.Гіренок [5, с.123]) або "кліпова

культура" (М.Маклюен [9], Е.Тофлер). Думки психологів щодо оцінки феномену кліпового мислення характеризуються не одноставністю, іноді навіть полярністю.

На переконання Н.В.Азаренок [1, с. 111 – 112], кліпове мислення, формуючись як агресивний вид самозахисту, характеризується високою швидкістю сприймання образів (переважно візуальних) без усвідомлення деталей, та антирефлексивністю. Для людини – це засіб порятунку від навали нескінченного потоку інформації, її надлишку. Мислення (лінійне, послідовне, логічне, причинне) включає в себе процедури встановлення зв'язків і відношень, виведення узагальнень, формулювання висновків.

Феномен кліпового мислення таких процесів не передбачає: "інформація є, а способів її відпрацювання, можливостей здійснювати умовиводи, поєднувати факти не спостерігається" [1, с.112]. Як наслідок, у школярів під впливом кліпової свідомості знижується інтерес до навчання, осмислення інформації, пошуку причинно-наслідкових зв'язків, здатність до самоаналізу. Натомість формується поверхневе розуміння процесів, небажання з'ясувати сутність проблеми, увага концентрується лише на яскравих зовнішніх ознаках. Н.В.Азаренок висуває припущення, що явище кліпового мислення, у разі набуття ним масового характеру, становить небезпеку для суспільства, оскільки представляє нову форму уникнення реальності.

Протилежна думка полягає в тому, що наявність у людини кліпового мислення не означає ні поступу до геніальності, ні кроку до деменції – це інша людина, адаптована до реалій сучасного інформаційного суспільства, для якої характерною є полізадачність діяльності, здатність до швидкого реагування на зовнішні стимули, адаптивний захист від надлишку інформації (Л.Б.Аксьонов, Дж. Мартін, Л.Розен).

Таким чином, ефективність застосування інформаційних засобів обумовлюється, з одного боку, врахуванням їх специфіки та потенціалу, з іншого, – можливостей і закономірностей психіки людини, особливостей сприймання та переробки інформації. Вказані умови підвищують потенціал інформаційного середовища, розширюють можливості для розвитку професійних компетенцій.

Інформаційно-комп'ютерна діяльність корекційного педагога досліджується у наукових працях О.Л.Гончарової, О.Б.Качуровської, О.І.Кукушкіної, О.М.Легкого, Т.К.Королевської, І.В.Федоренка, О.О.Савченка, В.Д.Сиротюка та ін. Специфіку підготовки студентів до використання новітніх комп'ютерних технологій в навчально-корекційному процесі спеціальної школи розкриває дослідження І.В.Федоренка [16]. Ефективність цього процесу визначається мотиваційним компонентом (прагнення до неперервного навчання комп'ютерних технологій), операційно-пізнавальним компонентом (знання та уявлення про особливості застосування ком-

п'ютерних технологій, володіння способами і прийомами їх застосування), спеціально-технологічним компонентом (сформованість практичної готовності до професійної інформаційно-комп'ютерної діяльності, з урахуванням специфіки корекційного навчання конкретних категорій дітей з дизонтогенезом) [16, с. 8].

Відповідно до отриманих І.В.Федоренком емпіричних даних, сучасний стан використання новітніх комп'ютерних технологій у спеціальних школах є незадовільним, оскільки лише 20% вчителів-дефектологів використовують комп'ютер під час проведення уроку та в процесі підготовки до нього, але найчастіше в якості друкарської машинки та з метою виготовлення наочного матеріалу [16, с. 16]. Тому одним з важливих векторів докладання зусиль в даному дослідженні був розвиток у студентів вмінь використання спеціальних комп'ютерних технологій в процесі навчання дітей з порушеннями зору. Зокрема технологій, призначених для застосування їх дітьми з порушеннями зору, комп'ютерних засобів, що використовуються при підготовці до уроків (виготовлення наочності, дидактичних матеріалів), створення комп'ютерного середовища, що обумовлює комфорт і безпеку для дітей з порушеннями зору [16, с. 14].

Створення систем технічно-психологічного супроводу студентів-інвалідів, на переконання Ю.Й. Тулашвілі [14], надає можливість компенсувати наявні в них функціональні обмеження. З цією метою необхідно адаптувати зміст, методи і методичні прийоми навчання з врахуванням психофізіологічного стану студента, забезпечити спеціалізовану матеріально-технічну базу для розширення навчальних можливостей і компенсації дефектів зору студентів, підготовка спеціалізованого навчально-методичного забезпечення та засобів навчання для осіб з порушеннями зору. При цьому одним з важливих адаптивно-корегуючих заходів є навчання студентів користуватись адаптивними технічними засобами: комп'ютером, програмним забезпеченням, екранними-лупами та периферійними пристроями такими, як Брайлівський монітор, Брайлівський принтер та іншими засобами [14, с. 260 – 261].

Ефективна формувальна взаємодія між викладачем і студентом включає заходи з контролю доступності навчальної інформації та моніторингу навчальних дій; надання систематичних консультацій з метою уточнення правильності формованих уявлень про об'єкти, процеси і явища; своєчасне діагностування рівня навчальних результатів. Технічний супровід зорводепривованих осіб полягає у здійсненні заходів, спрямованих на розвиток процесу тифлокомп'ютеризації через навчання використанню адаптивних допоміжних технологій, як засобу компенсації зорової недостатності при роботі з інформацією [14, с. 262].

В основу процедури вибору технічних засобів доступу до інформації на електронних носіях покладено визначення ступеня ушкодження

зору. Якщо особа з порушеннями зору бачить великий шрифт, вона може скористатися екранною лупою та екранною клавіатурою, якщо не бачить – програмами голосового супроводу і брайлівським монітором.

Сучасні комп'ютерні тифлозасоби представлені досить широким спектром технологій, включаючи дисплеї Брайля, допоміжні технології (Assistive Technologies) голосового супроводу роботи незрячих користувачів (Jaws for Windows, MAGIC, OpenBook). Технологія Jaws for Windows ґрунтується на виведенні інформації, що розміщена на екрані монітора, голосовим інформаційним супроводом. Технологія MAGIC полягає у крупномасштабному відображенні об'єктів, що зображені на дисплеї. Вона досить ефективно використовується студентами із залишковим зором, однак є непридатною для студентів з глибокими порушеннями зору. Технологія OpenBook дозволяє розпізнавати текстову та деяку графічну інформацію [14, с. 263].

В навчанні осіб з порушеннями зору використання новітніх інформаційно-технічних можливостей має комплексне значення. Інформаційні технології виступають інструментом навчально-пізнавальної та професійної діяльності, об'єктом вивчення, засобом психологічної та педагогічної корекції, засобом соціалізації, комунікації і реабілітації інвалідів по зору.

Незважаючи на глобальну інформатизацію суспільства і широке практичне розповсюдження Інтернет технологій, для осіб з порушеннями зору і досі є актуальним питання доступності інформаційно-технічних засобів, що пов'язано з необхідністю використання спеціальних адаптованих до психофізіологічних можливостей технічних засобів, і складність самостійного орієнтування у широкому спектрі інформації.

Отже, інформаційна культура і компетентність тифлопедагога виявляється як вміння: 1) забезпечувати доступність інформаційного простору і засобів його використання для осіб з порушеннями зору, відповідно до їхніх навчально-пізнавальних, комунікативних та професійних потреб; 2) дотримуватися психогігієни та режиму охорони зору при багатощільовому використанні комп'ютерних засобів; 3) надавати допомогу в орієнтуванні у інформаційному середовищі; 4) застосовувати заходи профілактики Інтернет залежності та ін.

Висновки. Сучасний інформаційний простір забезпечує реалізацію широкого кола навчально-пізнавальних можливостей для всіх учасників освітнього процесу. Використання комп'ютера як засобу навчання уможливорює індивідуалізацію та диференціацію навчання осіб з порушеннями зору, унаочнення навчального матеріалу, моделювання явищ та процесів, реалізації зворотного зв'язку (діагностики і оцінки результатів навчання), самоконтролю та самокорекції, розвитку самостійності мислення, здатності прийняття рішень.

Оптимальне використання інформаційно-комп'ютерних технологій в практиці професійної підготовки забезпечує динамічність навчального про-

цесу, полегшує організацію інтерактивного навчання, сприяє інтеграції навчальної, практичної, самостійної і дослідницької діяльності тифлопедагога, обумовлює розвиток інформаційної компетентності. Опановуючи можливості сучасних технічних засобів, тифлопедагогу необхідно усвідомлювати можливі наслідки надмірного і недоцільного застосування електронно-комунікаційних засобів в роботі з особами, які мають порушення зору.

Список використаних джерел

1. Азаренок Н.В. Клиповое сознание и его влияние на психологию человека в современном мире. // Материалы Всероссийской юбилейной научной конференции, посвященной 120-летию со дня рождения С.Л.Рубинштейна "Психология человека в современном мире". Том 5. Личность и группа в условиях социальных изменений. / [Отв. ред. А.Л. Журавлев]. – М.: Изд-во "Институт психологии РАН", 2009. – С. 110-112.

2. Вербицкий А.А. Компетентностный подход и теория контекстного обучения: Материалы к четвертому заседанию методологического семинара 16 ноября 2004 г. / А.А. Вербицкий – М. : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 84 с.

3. Виноградова Т.С. Информационная компетентность: проблемы интерпретации / Т.С. Виноградова // Человек и образование. – 2012. – №2(31). – С. 92-98.

4. Гафурова Н.В., Чурилова Е.Ю. Педагогическое применение мультимедийных средств : Часть 1. / Н.В.Гафурова, Е.Ю.Чурилова – Красноярск, 2008. – 145 с.

5. Гиренок Ф.И. Метафизика пата (косноязычие усталого человека). / Ф.И. Гиренок – М : Лабиринт, 1995. – 201 с.

6. Зайцева О.Б. Информационная компетентность учителя образовательной области "Технология" / О.Б. Зайцева // Педагогика. – 2004. – №7. – С. 17-23.

7. Зайченко Т.П. Психолого-педагогические основы базовых информационных моделей, обеспечивающих достижение надпредметных результатов обучения / Т.П.Зайченко // Известия РГПУ им. А.И.Герцена. – 2011. – № 39. – С. 79-89.

8. Карпеченко А.С. Концепция формирования информационной компетентности будущих менеджеров / А.С. Карпеченко // Современные исследования социальных проблем (электронный журнал). – 2012. – №1 (09). – www.sisp.nkras.ru

9. Маклюэн М. Галактика Гуттенберга: Становление человека печатающего. (The Gutenberg Galaxy : The Making of Typographic Man). / М. Маклюэн – М. : Академический проект, 2005. – 496 с.

10. Матвеева Л.А. Проблемы развития информационно-образовательной среды // Вестник Северного (Арктического) федерального университета. Серия: Гуманитарные и социальные науки. – 2010. – №5. – С. 150-154.

11. Осипова С.И., Баранова И.А., Игнатова В.А. Информатизация образования как объект педагогического анализа / С.И. Осипова, И.А. Баранова, В.А. Игнатова // Фундаментальные исследования. – 2011. – №12. – С. 506-510.

12. Роберт И.В. Информатизация образования как новая область педагогического знания / И.В.Роберт // Человек и образование. – 2012. – №1 (30). – С. 14-18.

13. Сафонов В.И. Организация информационного взаимодействия в информационнообразовательном пространстве педагогического ВУЗа / В.И. Сафонов // Педагогическое образование в России. – 2013. – №1. – С. 48-52.

14. Тулашвілі Ю.Й. Система супроводу професійної комп'ютерної підготовки осіб з порушеннями зору в умовах розвитку інформаційного суспільства / Ю.Й. Тулашвілі // Соціально-психологічні проблеми тифлопедагогіки. Збірник наукових праць. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2011. – Випуск 5 (13). – С. 259-269.

15. Турчевская Б.К. Знание и информация: от тождества к различию / Б.К. Турчевская // Актуальные проблемы современной философии. – 2006. – Вып. 4. – С. 26-29.

16. Федоренко І.В. Підготовка майбутніх учителів-дефектологів до використання новітніх комп'ютерних технологій у процесі корекційного навчання : автореф. ... канд. пед. наук : 13.00.03 Корекційна педагогіка / І.В. Федоренко. – НПУ імені М.П.Драгоманова – К., 2013. – 21 с.

17. Фрумкин К.Г. Клиповое мышление и судьба линейного текста. / К.Г. Фрумкин // Ineternum. – 2010. – №1. – Режим доступа: [http://nounivers.narod.ru/pub/kf_clip.htm от 02.01.2012].

Spisok vikoristanih dzherel

1. Azarenok N.V. Klipovoe soznanie i ego vliyanie na psihologiyu cheloveka v sovremennom mire. // Materialy Vserossiyskoy yubileynoy nauchnoy konferentsii, posvyaschennoy 120-letiyu so dnya rozhdeniya S.L.Rubinshteyna "Psihologiya cheloveka v sovremennom mire". Tom 5. Lichnost i gruppy v usloviyah sotsialnykh izmeneniy. / [Otv. red. A.L. Zhuravlev]. – M.: Izd-vo "Institut psihologii RAN", 2009. – S. 110 – 112.

2. Verbitskiy A.A. Kompetentnostnyiy podhod i teoriya kontekstnogo obucheniya: Materialy k chetvertomu zasedaniyu metodologicheskogo seminaru 16 noyabrya 2004 g. / A.A. Verbitskiy – M. : Issledovatel'skiy tsentr problem kachestva podgotovki spetsialistov, 2004. – 84 s.

3. Vinogradova T.S. Informatsionnaya kompetentnost: problemy interpretatsii / T.S. Vinogradova // Chelovek i obrazovanie. – 2012. – №2(31). – S. 92-98.

4. Gafurova N.V., Churilova E.Yu. Pedagogicheskoe primenenie multimediynnykh sredstv : Chast 1. / N.V.Gafurova, E.Yu.Churilova – Krasnoyarsk, 2008. – 145 s.

5. Girenok F.I. Metafizika pata (kosnoyazyichie ustalogo cheloveka). / F.I. Girenok – M : Labirint, 1995. – 201 s.

6. Zaytseva O.B. Informatsionnaya kompetentnost uchitelya obrazovatelnoy oblasti "Tehnologiya" / O.B. Zaytseva // Pedagogika. – 2004. – №7. – S. 17-23.

7. Zaychenko T.P. Psihologo-pedagogicheskie osnovy bazovykh informatsionnykh modeley, obespechivayuschikh dostizhenie nadpredmetnykh rezul'tatov obucheniya / T.P.Zaychenko // Izvestiya RGPU im. A.I.Gertsena. – 2011. – № 39. – S. 79-89.

8. Karpechenko A.S. Kontseptsiya formirovaniya informatsionnoy kompetentnosti buduschikh menedzherov / A.S. Karpechenko // Sovremennyye issledovaniya sotsialnykh problem (elektronnyy zhurnal). – 2012. – №1 (09). – www.sisp.nkras.ru

9. Maklyuen M. Galaktika Gutenberga: Stanovlenie cheloveka pechatayushchego. (The Gutenberg Galaxy : The Making of Typographic Man). / M. Maklyuen – M. : Akademicheskyy proekt, 2005. – 496 s.

10. Matveeva L.A. Problemy razvitiya informatsionno-obrazovatelnoy sredy // Vestnik Severnogo (Arkticheskogo) federalnogo universiteta. Seriya: Gumanitarnyye i sotsialnyye nauki. – 2010. – №5. – S. 150-154.

11. Osipova S.I., Baranova I.A., Ignatova V.A. Informatizatsiya obrazovaniya kak ob'ekt pedagogicheskogo analiza / S.I. Osipova, I.A. Baranova, V.A. Ignatova // Fundamentalnyye issledovaniya. – 2011. – №12. – S. 506-510.

12. Robert I.V. Informatizatsiya obrazovaniya kak novaya oblast pedagogicheskogo znaniya / I.V.Robert // Chelovek i obrazovanie. – 2012. – №1(30). – S. 14-18.

13. Safonov V.I. Organizatsiya informatsionnogo vzaimodeystviya v informatsionno-obrazovatelnom prostranstve pedagogicheskogo VUZa / V.I. Safonov // Pedagogicheskoe obrazovanie v Rossii. – 2013. – №1. – S. 48 – 52.

14. Tulashvili Yu.Y. Sistema suprovodu profeslyonnykh kompetentsiy v podgotovku osb z porushennyami zoru v umovakh rozvitku Informatsionnogo suspilstva / Yu.Y. Tulashvili // Sotsialno-psihologicheskiye problemi tiflopedagogiki. Zbirknik nauchovykh prats. – K.: NPU Imeni M.P.Dragomanova, 2011. – Vypusk 5 (13). – S. 259-269.

15. Turchevskaya B.K. Znanie i informatsiya: ot tozhdestva k razlichiyu / B.K. Turchevskaya // Aktualnyye problemy sovremennoy filosofii. – 2006. – Vyp. 4. – S. 26-29.

16. Fedorenko I.V. Pidgotovka maybutnih uchiteliv-defektologiv do vikoristannya novitnih komp'yuternih tehnologiy u protsesi korektsynogo navchannya : avtoref. ... kand. ped. nauk : 13.00.03 Korektsyna pedagogika / I.V. Fedorenko. – NPU Imeni M.P.Dragomanova – K., 2013. – 21 s.

17. Frumkin K.G. Klipovoe myshlenie i sudba lineynogo teksta. / K.G. Frumkin // Ineternum. – 2010. – №1. – Rezhim dostupa: [http://nounivers.narod.ru/pub/kf_clip.htm ot 02.01.2012].

O. Palamar. Consideration of current trends informatization of education in the typhlopedagogue work. The paper presents an analytical review of the provisions of the modern science regarding the issue of informatization of training. Considered specific features of the information environment and information activities of the subject of the educational process. Summarizes the performance of information competence in professional pedagogical activity and levels of its development. Identified a number of potential difficulties and shortcomings of information activities caused by the excessive and inappropriate use of electronic means of communication in the field of humanities. Provides information about the phenomenon clip thinking, manifested in active Internet users. The author emphasizes the need for accounting of the organization of cognitive activities of human capabilities with respect to perception and information processing, as well as mental patterns. Described the specificity of the use of information and computer technology in teaching the visually impaired. Defined professional skills necessary for the teacher of visually impaired children for optimum organization of information activities of the visually impaired.

Key words: the teacher of visually impaired children (typhlopedagogue), persons with visual impairments, informatization of education, information competence, clip thinking, training facilities, adaptive technical means.

Отримано: 16.02.2015 р.

УДК 159.9:37.015.3

Л.В. Пастух

ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИЙ БАЗИС СЕНЗИТИВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ СИСТЕМИ ОСВІТИ

Л.В. Пастух. Психофізіологічний базис сензитивності особистості практичних психологів системи освіти. У статті показано значущість психофізіологічної складової сензитивності особистості практичних психологів системи освіти як професійно важливої характеристики. Обґрунтовано добір методик для визначення рівнів розвитку зазначеної складової. Визначено показники та рівні розвитку психофізіологічної складової сензитивності особистості практичних психологів системи освіти. Констатовано недостатній рівень її розвитку у близько половини досліджуваних практичних психологів. Визначено гендерно-вікові та організаційно-професійні особливості психофізіологічної складової сензитивності особистості